

Notitie beoordeling inbestedingsvoorstel Omrin

1019197-012

Juni 2020

Samenvatting

In deze notitie wordt een beoordeling gegeven van het samenwerkingsvoorstel dat Omrin op 15 juni 2020 heeft uitgebracht aan ARCG. Aan dat voorstel ligt een aantal overleggen tussen Omrin en een projectgroep van ARCG ten grondslag over de wensen, eisen en voorwaarden van de ARCG-gemeenten en het aanbod van Omrin. Tevens is er een Quick scan uitgevoerd naar de mogelijkheid van een toekomstige vestiging van een vergistings- en composteringsinstallatie op het ARCG-terrein in de gemeente Groningen.

De beoordeling in de notitie vindt plaats aan de hand van door ARCG vooraf bepaalde onderwerpen (eisen, wensen en voorwaarden). De onderwerpen zijn:

- het profiel van het bedrijf, waarbij wenselijk werd geacht dat Omrin zich ontwikkelt van een Fries bedrijf naar een Noord-Nederlands bedrijf;
- de dienstverlening: verwerking brongescheiden en nagescheiden restafval, nascheiding, transport en op- en overslag;
- de duurzaamheids- en milieuprestaties: scheidingsrendementen, energierendementen, productie van groengas, beperking van CO₂-emissies;
- optimalisatie van efficiency in transport;
- tarieven en overige kosten;
- omgaan met risico's, calamiteiten en de aansprakelijkheden daarbij;
- wijzen van rapporteren over bedrijfsresultaten en prestaties op het vlak van milieu, afval en grondstoffen;
- bevorderen van afval en grondstof-gerelateerde werkgelegenheid in Groningen;
- ontwikkeling van capaciteit voor verwerking en bewerking van afval en grondstof op het ARCG-terrein in de gemeente Groningen;
- goede bedrijfseconomische en financiële resultaten;
- voorwaarden en kosten van toetreding en uittreding.

Op vrijwel alle onderwerpen voldoet het samenwerkingsvoorstel aan de wensen, eisen en voorwaarden van de ARCG-gemeenten. In paragraaf 12 van de notitie staat een samenvattende tabel met kleuren: rood (niet aan de orde), oranje, licht en donkergroen.

Aandachtspunt is de zeggenschap van de ARCG-gemeenten als een van de aandeelhouders met een zogenaamd B-aandeel in relatie tot de wens dat Omrin zich ontwikkelt van een Fries bedrijf naar een Noord-Nederlands bedrijf. Zeggenschap kan formeel alleen statutair worden aangepast. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat dit op afzienbare termijn gebeurt. Materieel kan wel aan het profiel worden gewerkt. Dat gebeurt als een vergistings- en composteringsinstallatie op Groningse bodem wordt gerealiseerd en ook door de verdere ontwikkeling van samenwerkingsverbanden met instellingen en organisaties in Groningen, Friesland en Drenthe. De perspectieven daarvoor zijn reëel.

Omrin werkt aan duurzaamheid, bevordering van hergebruik van afvalstoffen als grondstoffen en verbetering van milieuprestaties. Afvalverwerking is geen schone industrie. Milieuprestaties blijven voortdurend aandacht vragen. Omrin werkt eraan en is transparant over zijn prestaties. Verder zijn in de toekomst optimalisaties in het transport van afvalstromen tussen de Groningse gemeenten en de installaties van Omrin mogelijk.

Naast de beoordeling van het voorstel als zodanig wordt in de notitie op de onderwerpen een vergelijking gemaakt met de perspectieven die er zijn als de gemeenten hun restafval en Gft op de markt zouden aanbesteden. In de notitie wordt geconstateerd dat de waarborgen op de onderwerpen in het geval van inbesteding bij Omrin beter of gelijk zijn aan die welke bij aanbesteding kunnen worden verkregen. Er is bij aanbesteding een aantal onzekerheden: het aantal partijen dat zal inschrijven waardoor de marktwerking wel of niet goed functioneert, de mate waarin en de wijze waarop in de aanbiedingen aan de wensen van de gemeenten wordt voldaan en tenslotte de mate van ontwikkeling en innovatie gericht op verbetering van duurzaamheid en milieuprestaties gedurende de contractperiode.

Daar staat tegenover dat bij aanbesteding geen financiële middelen hoeven worden vrijgemaakt (een krediet wordt verstrekt) voor de aankoop van aandelen. In het samenwerkingsvoorstel van Omrin verwerven de gemeenten aandelen in Afvalsturing Friesland N.V. De waarde wordt bepaald door de nominale waarde plus de opgebouwde reserve per aandeel sinds 2016. Dit leidt tot een bedrag ver boven de nominale waarde van het aandeel. Om de ARCG-gemeenten hierin tegemoet te komen biedt Omrin de gemeenten twee opties voor de aankoop van aandelen.

Ten eerste biedt Omrin de gemeenten de optie om de aandelen tegen de nominale waarde van 450 per aandeel te verwerven. Dat betekent aankoop van de aandelen voor respectievelijk circa € 0,16 mln. (Groningen) en € 22.500 (Het Hogeland en Westerkwartier). De gemeenten betalen de opgebouwde reserve niet maar lenen dat bedrag van het bedrijf. Het bedrag wordt afgelost met het jaarlijkse dividend dat de gemeenten uitgekeerd zouden krijgen in de eerste 7 à 8 jaren van hun aandeelhouderschap. Dit betekent dat gedurende die periode de gemeenten geen dividend uitgekeerd krijgen; het bedrag blijft in het bedrijf. Besluitvorming over de aankoop dient in deze optie plaats te vinden voorafgaande aan 1-1-2022.

Ten tweede biedt Omrin de mogelijkheid dat de gemeente Groningen 360 aandelen koopt ter waarde van in totaal circa € 1,1 mln. en de gemeenten Het Hogeland en Westerkwartier elk 50 aandelen ter waarde van in totaal ruim € 0,15 mln. Voorwaarde hierbij is dat de gemeenten in 2020 formeel besluiten tot toetreding. Alsdan zal aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) worden voorgelegd dat de ARCG-gemeenten toetreden als aandeelhouder per 1-1-2022.

Door aandelen te verwerven in Afvalsturing Friesland N.V.:

- gaan de ARCG-gemeenten een verbintenis aan voor onbepaalde tijd;
- waarbij zij het risico van het aandeelhouderschap dragen, al is het financiële bedrijfsrisico in het geval van Omrin beperkt door spreiding van afvalverwerkende activiteiten en is er sprake van een thans bedrijfseconomisch gezond bedrijf – gelet op de solvabiliteit;
- maken gemeenten kosten voor aankoop van aandelen en delen zij in de financiële resultaten van Omrin: bij winst via dividenduitkeringen;
- hebben de gemeenten een dubbele rol als mede-eigenaar en opdrachtgever;
- hebben de gemeenten zitting in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van Afvalsturing Friesland N.V.;
- hebben de gemeenten als aandeelhouder medezeggenschap op de tarieven voor verwerking van restafval en Gft;
- is er sprake van stabiele tarieven voor afvalstromen;
- worden de aangeboden niet-brongescheiden restafvalstromen nagescheiden, gesorteerd en ingezet voor hoogwaardig hergebruik;
- wordt het niet herbruikbare restafval verbrand met een relatief hoog energierendement;
- hebben de gemeenten de mogelijkheid om deel te nemen aan circulaire innovaties;
- is er perspectief op het realiseren van een vergistingsinstallatie in de gemeente Groningen die biogas produceert.

Advies

Op grond van het bovenstaande wordt geadviseerd om over te gaan tot investering van de verwerking van huishoudelijk restafval, Gft en grof huishoudelijk restafval bij Omrin. Geadviseerd wordt om in te stemmen met het samenwerkingsvoorstel van Omrin van 15 juni 2020.

Geadviseerd wordt voorts om in 2020 te beslissen tot toetreding als aandeelhouder Afvalsturing Friesland N.V. en gebruik te maken van de optie om aandelen te verwerven conform de tweede mogelijkheid die Omrin de gemeenten biedt: aandelenpakket voor de gemeente Groningen van 360 aandelen ter waarde van in totaal € 1.094.00 en 50 aandelen voor de gemeente Het Hogeland en 50 aandelen voor de gemeente Westerkwartier ter waarde van in totaal € 151.950 voor elk van deze twee gemeenten.

1. Inleiding

Het bestuur van ARCG heeft op 7 juni 2019 besloten tot verkenning van de mogelijkheid van investeren van verwerking van restafval, gft en grof huishoudelijk afval bij Omrin (handelsnaam voor onder meer Afvalsturing Friesland N.V.). Het afval is afkomstig van de bij ARCG aangesloten gemeenten Groningen, Het Hogeland en Westerkwartier (hierna: ARCG-gemeenten). Aan dit besluit lag een marktverkenning ten grondslag waarin is nagegaan welke mogelijkheden er zijn voor verwerking van de genoemde afvalstromen bij op de markt opererende private en publieke partijen via aanbesteding, en bij overheidsgedomineerde bedrijven die niet op de markt opereren, via investering. Enkele voorwaarden daarbij waren dat het om bedrijven moest gaan die zowel bron- als nascheiding aanbieden, scheidingsrendementen halen die passen bij het beleid van de drie gemeenten, die marktconforme tarieven kennen en die bereid zijn om te investeren in afval/grondstof-gerelateerde werkzaamheden in de regio Groningen.

De uitkomst van de verkenning was dat de 'markt' voor een succesvolle aanbesteding beperkt is (naar verwachting weinig inschrijvingen), wat leidt tot de onzekere uitkomsten bij aanbesteding inzake onder meer prijs en voorwaarden die inschrijvende marktpartijen stellen. Ook wat betreft investering is het aantal potentiële partijen beperkt. Maar bij investering bij een overheidsgedomineerde partij is doorgaans sprake van een relatief stabiele prijsontwikkeling, terwijl de afgelopen jaren hebben laten zien dat de prijzen die in aanbestedingen worden geboden een grillig verloop vertonen. Daarnaast is er bij investering een dubbele relatie tussen ARCG-gemeenten en de verwerkende partij. De gemeenten worden zowel opdrachtgever als mede-eigenaar. Daaraan hangt wel de prijskaart van de kosten van de aankoop van de aandelen. In de marktverkenning is geconstateerd dat de verschillen in prestaties tussen private en publieke verwerkers op het vlak van scheidingsrendementen, energieproductie en beperking van emissies relatief klein zijn.

Verkenning investering als vervolg op de marktverkenning

Gelet op de prestaties op het vlak van scheiding van afvalstromen, energierendement van de verbrandingsinstallaties, het actuele verwerkingstarief, en de ruimtelijke afstand tot verwerkende bedrijven heeft het ARCG-bestuur er voor gekozen om de verkenning van de mogelijkheid van investering te richten op het bedrijf Omrin dat gevestigd is te Leeuwarden.

Om de verkenning uit te voeren is binnen ARCG een ambtelijke projectgroep gevormd. Deze is ondersteund door adviesbureau KplusV. Deze notitie is opgesteld door KplusV met begeleiding van de projectgroep.

De projectgroep heeft vanuit ARCG wensen, eisen en voorwaarden geformuleerd die zijn gebruikt voor een verzoek aan Omrin om een samenwerkingsvoorstel uit te brengen. Deze wensen, eisen en voorwaarden hadden betrekking op:

- het profiel van het bedrijf, waarbij wenselijk werd geacht dat Omrin zich ontwikkelt van een Fries bedrijf naar een Noord-Nederlands bedrijf;
- de dienstverlening: verwerking brongescheiden en nagescheiden restafval, nascheiding, transport en op- en overslag;
- de duurzaamheids- en milieuprestaties: scheidingsrendementen, energierendementen, productie van groengas, beperking van CO₂-emissies;
- optimalisatie van efficiency in transport;
- tarieven en overige kosten;
- omgaan met risico's, calamiteiten en de aansprakelijkheden daarbij;
- wijzen van rapporteren over bedrijfsresultaten en prestaties op het vlak van milieu, afval en grondstoffen;
- bevorderen van afval en grondstof-gerelateerde werkgelegenheid in Groningen;

- ontwikkeling van capaciteit voor verwerking en bewerking van afval en grondstof op het ARCG-terrein in de gemeente Groningen;
- goede bedrijfseconomische en financiële resultaten;
- voorwaarden en kosten van toetreding en uittreding.

Voorafgaand aan het eerste conceptvoorstel en in reactie op de ingediende concepten hebben meerdere overleggen tussen de ARCG-projectgroep en Omrin plaatsgevonden in de periode oktober 2019 - maart 2020. In mei en juni is een Quick scan uitgevoerd naar de mogelijkheid van oprichting van een installatie voor vergisting en compostering op het ARCG-terrein aan de Duinkerkenstraat te Groningen.

Hieronder wordt mede naar aanleiding van het samenwerkingsvoorstel van Omrin van 15 juni 2020 beoordeeld of het traject om te komen tot investering bij Omrin van huishoudelijk afval, grof huishoudelijk restafval en Gft moet worden voortgezet.¹ Dit gebeurt aan de hand van de hierboven genoemde onderwerpen. Per onderwerp reflecteren wij ook op het alternatief voor investeren, namelijk aanbesteden op de markt. Tevens benoemen we telkens kort de huidige situatie onder het contract tussen ARCG en Attero dat tot 1 januari 2022 loopt.

Aan het eind van de notitie is in paragraaf 12 in een samenvattende tabel in kleuren de beoordeling van het voorstel van Omrin gegeven. De beoordeling is gegeven in relatie tot de wensen, eisen en voorwaarden die de projectgroep met vertegenwoordigers van de ARCG-gemeenten heeft gesteld in de uitvraag. De tabel is samengesteld uit de kleuren die per paragraaf worden genoemd als samenvatting van de bevindingen in de paragraaf. De betekenis van de kleuren is als volgt:

Het voorstel voldoet niet aan de wensen, eisen en voorwaarden.

Het voorstel voldoet nog niet volledig aan de wensen, eisen en voorwaarden, maar er zijn perspectieven dat in de toekomst wel aan de eisen, wensen en voorwaarden wordt voldaan.

Het voorstel voldoet grotendeels aan de wensen, eisen en voorwaarden, maar er zijn nog wel aandachtspunten om in de toekomst tot verdere verbeteringen te komen.

Het voorstel voldoet aan de wensen, eisen en voorwaarden

2. Bedrijfsprofiel

Noord-Nederlands bedrijf

Omrin geeft in hoofdstuk 1 van zijn voorstel aan dat zij een Noord-Nederlands bedrijf wil zijn met als werkgebied provincie Friesland, (delen van de) provincie Groningen en het gebied waarin het overheidsbedrijf Area inzamelt: Zuidoost Drenthe. Praktisch moet dit tot uiting komen doordat er productie- en dienstverleningslocaties in de drie Noordelijke provincies worden gerealiseerd. Dit zou concreet betekenis krijgen voor ARCG wanneer op het ARCG-terrein aan de Duinkerkenstraat te Groningen een productiefaciliteit wordt gerealiseerd. Omrin schrijft in het samenwerkingsvoorstel dat er op basis van de Quick scan sprake is van een realiseerbaar project voor vergisten en composteren van Gft – zie verder paragraaf 9 van deze notitie.

In het voorstel wordt naast de productie- en dienstverleningsfaciliteiten op diverse plaatsen benoemd dat het bedrijf meer Noord-Nederlandse activiteiten wil aangaan, actief wil deelnemen in

¹ Omrin, ARCG gemeenten – Omrin: samenwerkingsvoorstel, Leeuwarden 15 juni 2020.

Noord-Nederlandse netwerken en wil samenwerken met Noord-Nederlandse partijen. Het gaat hierbij onder meer om samenwerking met de Universiteit Groningen en de drie noordelijke provincies in het kader van realisatie van circulaire economie. Ook geeft Omrin in het voorstel aan te streven naar bundeling van Gft-stromen afkomstig van gemeenten uit de drie provincies voor verwerking en productie van groengas en andere producten. Daar waar de Omrin-gemeenten Gft nu nog door derden laten verwerken wil Omrin dit zelf ter hand nemen en ziet het bedrijf hiervoor mogelijkheden op het ARCG-terrein.

Eigendom en zeggenschap

Qua eigendom en zeggenschap komt het Noord-Nederlandse profiel niet tot uiting. Omrin is opgericht door de Friese gemeenten. Deze gemeenten hebben zogenaamde letteraandelen-A. Gemeenten buiten Friesland die vanaf 2016 zijn toegetreden hebben letteraandelen-B verworven. Dit geldt voor de reeds toegetreden Groningse gemeenten Appingedam, Delfzijl en Westerwolde, gemeenten van de Noordwest-Veluwe en in enkele Zuid-Hollandse gemeenten. In de statuten van Afvalsturing Friesland N.V. is vastgelegd dat het totaal aantal uitgegeven letteraandelen-B maximaal één derde van het totaal aantal uitgegeven aandelen in Afvalsturing Friesland is. Elk aandeel (A en B) geeft recht op één stem in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De houders van B-aandelen kunnen tezamen 1 commissaris voor benoeming in de Raad van Commissarissen (7 commissarissen) voordragen. Als de ARCG-gemeenten toetreden dan zullen zij letteraandelen-B verwerven.

In de eigendom- en zeggenschapstructuur blijft het profiel van de oorspronkelijke Friese onderneming dominant.

De Algemene vergadering van Aandeelhouders stelt niet alleen de strategische koers van het bedrijf, de begroting en de rekening van Afvalsturing Friesland N.V. vast, maar ook jaarlijks de tarieven voor afvalverwerking.

Invloed

Op inhoudelijke activiteiten kan Omrin een meer Noord-Nederlands profiel krijgen. De inbreng en invloed van de spelers op Noord-Nederlands niveau en daarmee het samenwerkingskarakter tussen Omrin en ARCG-gemeenten zal vooral gestalte moeten krijgen op ambtelijk niveau, door ideevorming, overtuiging en voorstellen doen voor projecten. Als opdrachtgevers kunnen de gemeenten voortdurend in gesprek blijven met Omrin over hetgeen met het afval gebeurt nadat het is gestort op de op- en overslag en eigendom is geworden van Omrin. De inbreng en invloed van de ARCG-gemeenten zal in de praktijk moeten groeien de komende jaren. De invloed van de gemeenten op de bedrijfsvoering zal beperkt blijven.

 De waarborg voor de ontwikkeling als Noord-Nederland bedrijf is vooralsnog als 'zacht' te kwalificeren en krijgt in de samenvattende tabel aan het eind van deze notitie de kleur oranje – zie paragraaf 12.

Vergelijking met aanbesteding

Bij aanbesteding van verwerking van afvalstromen hebben de ARCG-gemeenten als aanbestedende dienst geen invloed op het profiel van de inschrijvende bedrijven. Wel kunnen in het aanbestedingsdocumenten eisen en wensen worden geformuleerd die er aan bijdragen dat een bedrijf gedurende de looptijd van het contract activiteiten ontwikkelt op Gronings grondgebied en samenwerkt met Groningse of Noord-Nederlandse organisaties. De ARCG-gemeenten moeten in geval van aanbesteding afwachten of inschrijvers aan de eisen voldoen en in welke mate en op welke wijze in de inschrijvingen aan de wensen tegemoet wordt gekomen. De gemeenten hebben als

opdrachtgever geen invloed op de strategie en de bedrijfsvoering van de afvalverwerker aan wie de opdracht wordt gegund. Er kunnen alleen eisen en voorwaarden in het contract worden vastgelegd.

Huidige situatie

ARCG en Attero hebben een contractuele verhouding. De huidige invloed van de ARCG op de bedrijfsvoering van Attero is gering. Het eigendom van het afval gaat over van ARCG naar Attero zodra de lading is gestort in de loshal van Attero conform het acceptatieprotocol. Attero bepaalt wat er verder met het afval gebeurt aan de hand van de afgesloten contracten en de afgesproken prijs. Er zijn niet of nauwelijks mogelijkheden om tussentijds bij te sturen op onderwerpen als bijvoorbeeld scheidingsrendement.

3. Dienstverlening

Omrin biedt verwerking van zowel brongescheiden stromen als na te scheiden stromen aan. Brongescheiden restafval wordt verwerkt in de REC (Reststoffen Energie Centrale) te Harlingen. Overig ingezameld huishoudelijk afval wordt nagescheiden in de SBI (scheidings- en bewerkingsinstallatie) in Heerenveen waarbij PMD van de rest wordt gescheiden. Bij de nascheiding worden ook organisch materiaal (ONF), glas, zandig en stenig materiaal uit het afval gehaald. Het residu wordt verbrand in de REC. De PMD wordt verder gescheiden in de KSI (Kunststof Sorteer Installatie) in Heerenveen, waar herbruikbare kunststofsoorten worden gesorteerd. Omrin kan inspelen op de keuze tussen bron- en nascheiding en kan differentiëren per gemeente.

Omrin verzorgt het transport van de op- en overslaglocatie naar de REC en SBI. Het ARCG-terrein wordt beoogd als op- en overslaglocatie voor de drie ARCG-gemeenten. Het transport naar het ARCG-terrein wordt voor de gemeente Westerkwartier verzorgd door het afvalinzamelbedrijf dat de gemeente heeft gecontracteerd. Het transport vanuit Het Hogeland wordt thans al uitgevoerd door de milieudienst Groningen en Omrin die beiden de afvalinzameling in delen van de fusiegemeente Het Hogeland verzorgen. Er dient nader te worden onderzocht welke combinatie van routing en handeling hierbij leidt tot optimalisering van transport, op- en overslag. Het voorstel van Omrin vermeldt dat voor het transport maatwerk wordt geleverd. Het voorstel geeft al wel de transporttarieven: € 8,- prijspeil 2020.

 Omrin levert de door de ARCG-gemeenten gewenste dienstverlening. Hierbij past een groene kleur.

Vergelijking met aanbesteding

De dienstverlening kan ook worden uitgevraagd via aanbesteding. Er zijn marktpartijen die zowel bronscheiding als nascheiding aanbieden: AVR, Attero, AEB². De dienstverlening is vergelijkbaar met die van Omrin. In de uitvraag kunnen eisen en wensen worden geformuleerd die resulteren in de gewenste dienstverlening gedurende de contractperiode.

Huidige situatie

De ARCG-gemeenten leveren het afval (restafval, gft en grof huishoudelijk afval) aan bij de ARCG aan de Duinkerkenstraat op basis van leverplicht. De brongescheiden PMD-afvalstromen worden door de individuele gemeenten zelf vermarkt.

² Het bedrijf EEW heeft geen nascheidingsinstallatie in de provincie Groningen, maar kan elders in Nederland afval laten nascheiden, alvorens het residu wordt verbrand in Delfzijl.

4. Duurzaamheid en milieuprestaties

Duurzaamheid

Op het vlak van duurzaamheid gaat het om scheiding en hergebruik van afvalstromen en grondstoffen, energieproductie met niet-fossiele brandstoffen en CO₂-reductie.

Bevordering hergebruik door nascheiding

In de ARCG gemeenten worden afvalstromen deels brongescheiden ingezameld en deels voor nascheiding aangeboden. Nascheiding is erop gericht om onder meer PMD uit niet-brongescheiden ingezameld restafval te scheiden. Op basis van de meest recente gegevens uit *Wastetool* zijn de PMD-scheidingsrendementen van Omrin: 12,5 %. Dit ligt iets onder het rendement dat Attero thans volgens *Wastetool* realiseert voor de ARCG-gemeenten (12,88 %).

In het voorstel geeft Omrin aan dat in 2018 een scheidingspercentage van ruim 38 % is gerealiseerd. Hierbij moet worden aangetekend dat Omrin ook toepassing van ONF voor energieopwekking rekent tot hergebruik. Als op eenzelfde wijze naar de resultaten van Attero wordt gekeken komt men dan ook ongeveer op dit percentage uit.

In het voorstel voor investering kondigt Omrin aan dat door de bijplaatsing van een lange (Dano) trommel bij de SBI het scheidingsrendement verder wordt verhoogd. In combinatie met de resultaten die door inzameling van glas, textiel en OPK worden gerealiseerd kan hier een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de realisatie van de VANG-doelstellingen van de ARCG-gemeenten.

Energierendement: elektriciteit, warmte en groengas

De REC te Harlingen is een producent van elektriciteit en warmte. Volgens het voorstel van Omrin ging het in 2019 om 540 kWh elektriciteit per ton afval. De REC produceert elektriciteit voor 38.100 huishoudens. Voorts was er sprake van 1.753 kWh nuttig toegepaste warmte per ton afval bij derden (vooral bedrijven). De SBI leverde in 2019 9,2 mln. m³ groengas: 40,5 m³ groengas per ton afval. Omrin verwacht dat met de komst van een nieuwe scheidingstrommel de gasproductie zal toenemen tot circa 13 mln. m³.

Net als alle andere afvalverbrandingsinstallaties in Nederland heeft de REC een R1-status en zij kent een R1-waarde van 1,15. De installatie scoort daarmee goed. Van de Nederlandse installaties kent alleen EEW te Delfzijl een hogere R1-waarde.

Vermindering CO₂

Door verbranding van afvalstoffen wordt bespaard op verbranding van fossiele brandstof en de CO₂-uitstoot die daarmee gepaard gaat. In combinatie met besparing op inzet van primaire grondstoffen en de productie van materialen door hergebruik, wordt verder bespaard op CO₂-uitstoot. Op basis van rekenmodellen van CE Delft is de gemodelleerde equivalente CO₂-kg uitstoot door de inzet van de SBI en de REC van Omrin -310 kg CO₂-eq per ton restafval. Dit resultaat wordt behaald door de combinatie van afvalscheiding leidend tot hergebruik en productie van energie. Omrin scoort op CO₂-reductie hierdoor beter dan bedrijven die deze combinatie niet kennen.

De goede prestaties van de REC hebben vooral te maken met het feit dat Omrin een relatief nieuwe installatie kent waarbij de energieproductie is geoptimaliseerd. Vernieuwing van de SBI door bijplaatsing van de Dano-trommel in 2021 kan verder bijdragen aan de vermindering van CO₂-uitstoot.

Vergisting van gft

Voorts wordt in het voorstel van Omrin gesproken over realisatie van een vergistingsinstallatie naar voorbeeld van de installatie van de Meerlanden in Rijssenhou. Daarin wordt groengas opgewekt via vergisting van Gft, compost verkregen, restwarmte benut voor derden, CO₂ afgevangen voor de tuinbouw, en condenswater verkregen voor bepaalde toepassingen. In opdracht met Omrin en ARCG is een Quick scan uitgevoerd. Als de ARCG-gemeenten toetreden tot Omrin dan zal een verdiepend onderzoek worden uitgevoerd. Resultaat van de Quick scan is dat op de locatie een installatie voor vergisten en composteren kan worden gerealiseerd met een productie van minimaal 3,4 mln. m³ groengas tegen een marktconform verwerkingstarief voor gft.

Totdat een vergistingsinstallatie is gerealiseerd zal de Gft worden gecomposteerd bij andere verwerkers. De overgang van compostering naar vergisting met compostering heeft per saldo een beperkt effect op de CO₂-uitstoot. Er wordt door vergisting meer bespaard op inzet van fossiele brandstoffen.

Milieu: geur en mogelijk schadelijke stoffen

In Harlingen is de afgelopen jaren onrust bij inwoners en de gemeentelijke politiek ontstaan over de emissies van de REC, de mogelijke gevolgen voor de volksgezondheid en mogelijke effecten op de natuurwaarden in het Waddengebied. De Inspectie voor de Leefomgeving en provinciale toezichthouders hebben geen structurele problemen geconstateerd. Omrin heeft wel maatregelen in de bedrijfsvoering genomen. Het bedrijf is op zijn website en in andere uitingen transparant over de emissies. Het bedrijf presteert binnen de emissienormen. Desondanks kan er onrust bij burgers van Harlingen blijven bestaan. Begin 2019 is door een aantal burgers aangedrongen op sluiting van de centrale. Eventueel voortdurende imagoschade kan afstralen op de aandeelhoudende partijen.

 Duurzaamheid en milieu laat een geschakeerd beeld zien. Er is in elk geval geen sprake van onvoldoende prestaties. De beoordeling is een combinatie van oranje en groen met een dominantie voor groen: lichtgroen.

Vergelijking met aanbesteding

Van de marktpartijen kent de installatie van EEW te Delfzijl een hogere R1-waarde dan Omrin. Overigens hebben alle verbrandingsinstallaties in Nederland een R1-status. In een aanbesteding kan een bepaalde minimale R1-waarde worden geëist, maar dat kan leiden tot beperking van het aantal inschrijvende partijen. De eis moet in elk geval lager liggen dan de waarde die Omrin weet te realiseren.

Per saldo vermindering van de CO₂ uitstoot zoals die door Omrin wordt gerealiseerd, kan alleen worden verkregen door combinatie van afvalscheiding en lage uitstoot bij de verbrandingsinstallatie. Drie marktpartijen in Nederland kennen die combinatie. Echter de R1-waarde van de installaties van die partijen is lager dan die van Omrin. Bij verbrandingsinstallaties van een aantal marktpartijen in Nederland zijn minder klachten en is minder maatschappelijke reuring dan bij Omrin. Dat kan verschillende oorzaken hebben. Die kunnen zowel bij de installatie als in de omgeving gelegen zijn. Indien er bij een private verwerker milieuproblemen zouden zijn kan dit eveneens leiden tot imagoschade bij in dit geval de opdrachtgevende gemeente. Of die imagoschade van eenzelfde orde is dan bij een gemeente die mede-eigenaar is, valt niet goed te voorspellen.

Huidige situatie

De nascheidingsresultaten van Attero, op basis van de *Wastetool*-gegevens van 2018, zijn 12,88 %. Het RDF en Digistaat worden verbrand in de installatie in Wijster die een lagere R1-waarde heeft dan de installatie van Omrin. Attero vergist en composteert Gft op verschillende locaties in Nederland. In totaal ligt de groengasproductie van Attero rond de 23 mln. m³.

In Wijster zijn er de afgelopen twee jaar klachten van omwonenden geweest over geurhinder van de installatie van Attero. Daarnaast is er de afgelopen jaren een aantal malen brand geweest in de installatie.

5. Transport

Bij transport gaat het om de optimalisatie van de efficiency van transport gericht op verkeersbewegingen met vollast van containers op wagens, beperking van het aantal verkeersbewegingen, optimale inzet van aanwezige voertuigen en optimalisatie van gebruik van niet-fossiele brandstoffen (groengas, elektrisch, waterstof).

Omrin vervoert afvalstromen van de op- en overslaglocaties naar de installaties in Friesland met voertuigen die rijden op biogas. In de huidige situatie in Nederland levert het gebruik van deze brandstof een bijdrage aan de beperking van CO₂-emissies en aan duurzaamheidsdoelen. Technische innovaties op dit vlak kunnen in de toekomst tot nog betere duurzaamheidsprestaties leiden.

De ARCG-gemeenten blijven met de huidige vervoermiddelen ingezamelde afvalstoffen naar de overslag op het ARCG-terrein rijden. Voor transport van de op- en overslag naar de scheidings- en verwerkingsinstallaties werkt Omrin voornamelijk met wisselcontainers van 28 m³ op inzamelvoertuigen. De voertuigen rijden op biogas. Transport van grof huishoudelijk afval wordt door de ARCG-gemeenten uitgevoerd of in opdracht voor hen uitgevoerd.

Na realisatie van een installatie op het ARCG-terrein of elders in Groningen kan de vollast bij heen- en retourvrachten worden gerealiseerd. Tot die tijd is dat nog niet het geval en zijn er naar verwachting vervoersbewegingen zonder containers of met lege containers van de Friese verwerkingslocaties naar de ARCG-gemeenten. Dat betekent dat het transport verder kan worden geoptimaliseerd. Dat geldt ook voor de brandstoffen die worden gebruikt – bijvoorbeeld in de toekomst gebruik van waterstof.

 Wij geven in de samenvattende tabel de bevinding aan met de kleur lichtgroen. De komende jaren kunnen de prestaties worden geoptimaliseerd. De ARCG-gemeenten kunnen daar als opdrachtgever op aansturen.

Vergelijking met aanbesteding

In aanbesteding kunnen eisen worden gesteld aan transportmiddelen en gebruik van brandstoffen. Ook kunnen eisen en wensen worden geformuleerd ten aanzien van efficiency van vervoersbewegingen. Attero en EEW hebben locaties in Noord-Nederland. Of in de aanbiedingen aan de eisen en wensen ten aanzien van milieu-efficiency in het transport wordt voldaan, moet worden afgewacht.

Huidige situatie

Het huishoudelijk afval wordt door de individuele gemeenten zelf naar Groningen getransporteerd. De auto's van Groningen en Het Hogeland zijn uitgerust met Euro 5 en 6 motoren en rijden op GTL met Ad Blue toevoeging. Eén auto rijdt op waterstof. Vanuit Westerkwartier rijden er auto's met Euro 5 en 6 motoren op diesel.

Transport van Attero voor de verwerking van GFT in Wijster is uitbesteed aan een derde partij. De ingezette auto's hebben Euro 5 motoren en rijden op diesel. Met Attero is de afgelopen jaren een praktijk ontwikkeld inzake *efficiency* in van vervoerbewegingen uit oogpunt van milieu.

6. Tarieven

In deze paragraaf maken we, in afwijking van de andere paragrafen, direct een vergelijking tussen de tarieven van Omrin met tarieven waarmee rekening moet worden gehouden bij een eventuele aanbesteding op de markt. De tarieven in het voorstel van Omrin staan in onderstaande tabel naast de landelijke tarieven. De cijfers in deze tabel zijn voor Omrin samengegeld op basis van de tabellen op de pagina's 11 en 14 van het samenwerkingsvoorstel van Omrin van 15 juni 2020. Omrin zelf geeft in haar voorstel op pagina 14 de tarieven voor de aandeelhouders A.

Stroom	Poorttarief landelijk in €	Poorttarief Omrin in €	Transport & overslag Omrin in €	Belasting in €	Totaal Omrin in € ³
Restafval nascheiding	Recent: 70 – 80	68,00	17,00	21,70	106,70
Restafval bronscheiding	Privaat 80 – 110 Publiek 50 – 72	70,50	17,00	32,63	120,13
GFT	45 – 60	58,00	17,50	1,00	76,50
Grof huishoudelijk restafval	115 – 200	70,50	28,00	32,63	131,13

Tabel 1. Poorttarieven van Omrin vergeleken met de variatie in poorttarieven landelijk, plus transportkosten Omrin en belastingen, alle per ton afval.

De tabel laat zien dat de poorttarieven landelijk op basis van aanbestedingsresultaten sterk uiteenlopen. Dit heeft onder meer te maken met het jaar waarin contracten zijn afgesloten. Rond 2012 lagen de poorttarieven voor de afvalverbrandingsinstallaties zeer laag met name bij private verwerkers (€ 40 – € 60 per ton). Inmiddels zijn ze door de gerealiseerde vollast, mede vanwege import van afval, weer gestegen tot circa € 80 tot € 110 per ton. Voor verwerking van Gft liggen de poorttarieven voor compostering tot nu toe lager (circa € 45 per ton) dan voor vergisting (circa € 55 per ton). Maar recent zijn ook de composteringstarieven voor Gft hoger geworden in de markt. Bij realisatie van een vergistingsinstallatie zal het poorttarief van Omrin voor Gft stijgen. Het huidige poorttarief dat ARCG voor nascheiding betaalt, is € 128. Eveneens recent zijn de tarieven voor verwerking grof huishoudelijk restafval sterk gestegen. Zoals ook in de marktverkenning uit 2019, is gebleken is er sprake van sterk fluctuerende markttarieven.

De poorttarieven van Omrin zijn marktconform.

In het poorttarief heeft Omrin de vermeden verwerkingskosten ingecalculeerd en komt tot een voorgecalculeerde vermindering van € 2,50. Bij nacalculatie blijkt de vermindering de afgelopen jaren circa € 1,- per ton te zijn. Deze nacalculatie zal verrekend kunnen worden bij de eerstvolgende termijnbetaling.

 Omdat de poorttarieven marktconform zijn, past hierbij de kleur groen.

Huidige situatie

Het huidige poorttarief van Attero bedraagt € 128 en ligt dus hoger dan dat van Omrin.

³ De cijfers in deze tabel zijn voor Omrin samengegeld op basis van de tabellen op de pagina's 11 en 14 van het samenwerkingsvoorstel van Omrin van 15 juni 2020.

7. Risico's en Calamiteiten

Met Omrin is gesproken over het omgaan met risico's en calamiteiten. In het voorstel is opgenomen dat ARCG gemeenten niet aansprakelijk zijn voor risico's in de dienstverlening. Omrin is daarvoor verzekerd.

Risico's voor ARCG als opdrachtgever

Op het moment dat de inzameldiensten de afvalstromen afleveren op de op- en overslaglocatie, wordt Omrin eigenaar van de afvalstromen. Er bestaat een risico dat afvalstromen niet verwerkt kunnen worden vanwege een *stop* van de installatie of een calamiteit. Omrin verwijst hier naar het feit dat het bedrijf over twee verwerkingsinstallaties beschikt. Deze zijn echter van verschillende aard en leiden tot verschillende prestaties ten aanzien van de beleidsdoelstellingen op het vlak van duurzaamheid en hergebruik. Op het moment dat een calamiteit of een *stop* zich voordoet en dit voor langere tijd (weken of maanden) leidt tot het niet kunnen verwerken van afval, zal dit gevolgen hebben voor het rendement van de installaties:

- bij wegvallen van SBI: niet brongescheiden afval wordt niet nagescheiden maar zal het vooral als restafval worden verbrand, of
- bij wegvallen van REC: restafval kan daar niet worden verbrand en zal:
 - naar beschikbare ruimte bij een andere afvalverbrandingsinstallaties elders moeten worden afgevoerd – wat betekent dat men afhankelijk is van beschikbare ruimte en de kenmerken van de installaties,
 - tijdelijk worden opgeslagen – wat kostbaar en milieuhygiënisch riskant is, of
 - worden gestort – zoals in 2019 is gebeurd met afval dat niet kon worden verbrand bij de AEB centrale in Amsterdam.

De REC-installatie van Omrin is relatief klein (capaciteit 280 Kton). Dat betekent dat bij *stops* er goede kansen zijn op het onderbrengen van de afvalstromen voor verwerking elders. De problemen zoals die zich in 2019 bij AEB hebben voorgedaan vanwege de grote omvang van de te verwerken stromen, zullen zich bij Omrin niet snel voordoen.

In alle gevallen komt de realisatie van de inhoudelijke doelen het afval/grondstofbeleid van de gemeenten onder druk te staan.

Omrin beperkt de risico's door een (preventief) onderhoudsprogramma waarmee ongeplande stilstand van de installaties zoveel mogelijk wordt voorkomen. Omrin stuurt op langdurige afvalcontracten en heeft continu aandacht voor de afstemming van de afvalportefeuille op de capaciteit van de installaties. De ontwikkelingen op de energiemarkt worden gevolgd en het bedrijf heeft zowel contractueel als door middel van subsidies maatregelen getroffen om de risico's van onverwachte fluctuaties te voorkomen.

Risico's voor ARCG-gemeenten als mede-eigenaar

Als aandeelhouder lopen ARCG-gemeenten risico voor de waarde die zij voor de aandelen hebben betaald – zie verder hieronder paragraaf 11. Dit risico loopt ARCG bij een eventueel faillissement als gevolg van inadequaate financieel beheer of de invloed van een omvangrijke calamiteit of storing. Dat laatste zal zich niet snel voordoen omdat Omrin thans beschikt over twee verwerkingsinstallaties die inkomsten kunnen genereren en in de toekomst mogelijk drie als bijvoorbeeld een installatie op het ARCG-terrein is gerealiseerd. Er is sprake van enige risicospreiding, maar het onverhoopt niet meer functioneren van de REC heeft een grote impact op de positie van het bedrijf gelet op het feit dat de REC de meest kapitaalintensieve installatie binnen Omrin is.

De schade voor de ARCG-gemeenten kan in het geval van beëindiging van het operationeel zijn van Omrin ook bestaan uit de noodzaak van het verwerven van nieuwe verwerkingsmogelijkheden op de markt of bij een andere publieke verwerker.

Rond de REC te Harlingen zijn de afgelopen jaren burgerprotesten geweest en zijn er juridische procedures gevoerd (zie ook onder punt 4 van deze notitie). De komende jaren kunnen wederom procedures worden gevoerd, die kunnen leiden tot kosten voor Omrin. Gelet op de beoordeling van de inspecteurs van de verschillende overheden en het risico beperkt dat de centrale om milieutechnische redenen wordt stilgelegd. Omrin werkt aan verbetering van de milieuprestaties en is transparant over de milieuaspecten van de centrale. Als mede-eigenaar is er bij aanhoudende burgerprotesten mogelijk wel sprake van imagoschade voor de gemeenten op het vlak van natuur en milieu.

Samenvattend. Onder normale omstandigheden met eventuele calamiteiten en *stops* van beperkte omvang en duur zullen de verwerkingsrisico's kunnen worden opgevangen en komen alleen de realisatie van beleidsdoelen (tijdelijk) onder druk te staan. Het risicomanagement van Omrin is op orde.

 De beoordeling is groen.

Vergelijking met aanbesteding

Bij uitbesteding zal bij een calamiteit bij een marktpartij er alleen sprake zijn van het risico van het niet halen van de beleidsdoelen en van schade vanwege het eventueel zoeken naar nieuwe verwerkingsmogelijkheden op de markt of bij een publieke verwerker. De overige risico's worden geheel gedragen door de verwerker. In het contract met de verwerker kunnen de risico's verder worden verkleind en kan ook op inhoudelijk vlak compensatie worden geregeld. Dat moet bij de uitvraag en in het conceptcontract reeds worden vastgelegd.

Huidige situatie

Attero wordt eigenaar van het afval zodra de lading is gestort in de loshal op het ARCG-terrein. Bij calamiteiten en storingen blijft Attero verantwoordelijk voor de verwerking van het afval. Het bedrijf kan dat elders laten doen – binnen of buiten het bedrijf. Voor de nascheiding op het huidige ARCG-terrein heeft Attero een installatie met nascheiding in Wijster achter de hand. Het risico voor verwerking is beperkt en wellicht beperkter dan bij Omrin het geval zal zijn. Dat laatste heeft te maken met de grotere schaal van Attero, met verschillende vestigingslocaties.

8. Transparantie en rapportages

Er is bij de ARCG-gemeenten behoefte aan transparantie en informatie over zowel bedrijfseconomische en financiële resultaten als prestaties op het vlak van scheidingsrendement, energieproductie en milieu. Omrin heeft een aantal kanalen om de opdrachtgevers en eigenaars te informeren. In het voorstel worden ambtelijke overlegvormen genoemd, waarbij Omrin communiceert met opdrachtgevers in collectief verband en met opdrachtgevers individueel.

Omrin biedt iedere maand inzicht in het volume van iedere afvalstroom die per gemeente wordt aangeboden. Eenmaal per jaar geeft Omrin inzicht in de gerealiseerde scheidingspercentages. In ambtelijk contact heeft Omrin gemeld maatwerk te willen leveren wat betreft de periodiciteit van informatievoorziening (per kwartaal of maandelijks). ARCG-gemeenten kunnen hun specifieke wensen kenbaar maken.

Als mede-eigenaar/aandeelhouder krijgen de ARCG-gemeenten inzicht in de bedrijfseconomische en financiële aspecten van het bedrijf. In verband van de Algemene vergadering van Aandeelhouders neemt ARCG deel aan de vaststelling van de begroting en de rekening.

 Omrin geeft ARCG-gemeenten de gelegenheid om hun behoeften aan informatie en gegevens te formuleren en is het bedrijf bereid maatwerk te leveren. De kleur voor dit onderwerp is in de samenvattende tabel groen.

Vergelijking met aanbesteding op de markt

In aanbestedingsdocumenten kunnen eisen en wensen worden geformuleerd ten aanzien van transparantie en rapportages in de opdrachtnemer-opdrachtgever relatie. In het contract kunnen voorschriften worden opgenomen over overleggen, rapportages en verantwoording. Daarbij kan ook worden gevraagd naar bedrijfseconomische en financiële informatie in verband met de waarborg van continuïteit in de dienstverlening. In de praktijk blijkt dat de bedrijfseconomische en financiële informatie die de opdrachtgever kan eisen, beperkt kan worden vanwege het bedrijfsbelang dat in het geding kan zijn – vanwege mogelijk concurrentiegevoelige informatie. De betreffende rapportages zijn doorgaans summier.

Huidige situatie

ARCG heeft momenteel inzicht en toegang tot alle data van Attero op het vlak van afval. ARCG beheert op de locatie Groningen namelijk een virtuele weegbrug voor Attero waarin alle ingaande en uitgaande afvalstromen van Attero door ARCG worden gewogen.

9. Afvalverwerking en gerelateerde werkgelegenheid

Er is een Quick scan uitgevoerd naar de realisatie van afval-gerelateerde bedrijvigheid op het huidige ARCG-terrein. In een werkgroep met vertegenwoordigers van Omrin, de gemeente Groningen en met ondersteuning van externe bureaus is onderzocht wat de mogelijkheden en beperkingen zijn voor vergisting en compostering van Gft. Zoals eerder in deze notitie is vermeld is Omrin positief over de uitkomsten van deze Quick scan. In het samenwerkingsvoorstel staat dat de conclusie van de Quick scan is dat er sprake is van een "... realiseerbaar project voor vergisten en composteren van gft op de aangewezen locatie met een productie van minimaal 3,4 miljoen kuub groen gas tegen een marktconform verwerkingstarief voor gft.

Omrin zal op basis van dit onderzoek en bij een positief besluit van de ARCG-gemeenten de haalbaarheid gedetailleerd uitwerken in een vervolgonderzoek. Wanneer hierin de conclusies uit de Quick scan worden bevestigd zal een besluit tot realisatie worden genomen"⁴

Omrin geeft aan dat realisatie van een installatie waarbij Gft wordt verwerkt en groengas wordt opgewekt, binnen de filosofie van de ontwikkeling van het bedrijf past.

Het directe werkgelegenheidseffect is 7 fte. De indirecte werkgelegenheid (bouw, onderhoud leveranciers) zal omvangrijker zijn. Op het ARCG-terrein kan daarnaast een op- en overslagstation worden gerealiseerd voor de ARCG-gemeenten. Mogelijk dat er op het terrein na oplevering door Attero, uiterlijk in 2024, meer activiteiten op het vlak van afvalstof-grondstof kunnen worden gerealiseerd. Daarbij valt te denken aan op- en overslag van meer afvalstromen dan restafval en Gft. Er is door de plannen van Omrin en ARCG-gemeenten sprake van behoud van werkgelegenheid. De plannen hebben een positieve *social impact*.

In het voorstel voor inbesteding schetst Omrin het initiatief dat indien Groningen, Friesland en Drenthe de volumes bundelen er kansen ontstaan om grondstofketens te sluiten en meer activiteiten

⁴ Omrin, Samenwerkingsvoorstel, 15 juni 2020, p. 15.

en daarmee werkgelegenheid te ontplooiën. Omrin werkt samen met diverse doelgroepen binnen de stichting Omrin Estafette. Omrin Estafette heeft kennis en ervaring voor een Recycle Boulevard die kan worden ingezet voor een ambachtscentrum, circulariteitshub of afvalbrengstation 2.0. binnen het ARCG gebied. Gemeenten kunnen op deze wijze een bijdrage leveren aan een circulaire economie door innovatief samen te werken met bedrijven, onderwijs, ondernemers, de creatieve sector en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Dit kan bijdragen aan het streven van de Groningse gemeenten naar *social impact* van bedrijfsactiviteiten op het vlak van circulaire economie.

Er is al met al op grond van het samenwerkingsvoorstel van Omrin perspectief op behoud van werkgelegenheid en zo mogelijk uitbouw van werkgelegenheid die is gerelateerd aan activiteiten op het vlak van afvalinzameling, logistiek en afvalstof/grondstof. Door een partnerschap aan te gaan met Omrin via aankoop van aandelen wordt dit perspectief gerealiseerd. De kleur is groen.

Vergelijking met aanbesteding op de markt

In een aanbestedingstraject kan de eis worden geformuleerd van ontwikkeling of realisatie van een afvalbe- of verwerkingsinstallatie en realisatie van afval-gerelateerde werkgelegenheid. Gelet op de aard van de aanbesteding ligt het echter meer voor de hand dat de realisatie van afvalverwerking en daaraan gekoppelde werkgelegenheid wordt aanbesteed los van de aanbesteding van de verwerking van restafval en Gft. Mogelijk dat marktpartijen een aanbieding doen voor realisatie van nieuwe bedrijvigheid op het vlak van afvalstof en grondstof, terwijl die bedrijven niet kunnen voldoen aan de eisen en wensen van de ARCG-gemeenten op het vlak van verwerking van huishoudelijk afval, grof huishoudelijk afval en Gft, met bron- en nascheiding.

10. Financiële positie/bedrijfseconomische positie Afvalsturing Friesland/Omrin

De projectgroep die betrokken is geweest bij de opstelling van deze notitie heeft de financiële positie beoordeeld aan de hand van de rekening 2017 en begroting 2020 van Afvalsturing Friesland. Er is gekeken naar de tarieven en solvabiliteit.

Tarieven

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
restafval	65	65	65	66	67	68	68
Gft-afval	43	43	43	44	45	46	58

Tabel 2. Poorttarieven Omrin in euro's.

Deze cijfers komen uit de begroting 2021 van Omrin. Tot 2017 zijn de tarieven constant. Vanaf 2018 stijgen de tarieven jaarlijks met 1 euro. Dit zet door voor restafval in de meerjarenbegroting van Omrin tot en met 2024. Voor 2021 wordt voor Gft een grotere stijging voorzien doordat Omrin de verwerking van Gft opnieuw heeft moeten aanbesteden en de marktcondities anders zijn dan ten tijde van het afsluiten van het vorige contract. Een jaarlijkse stijging van 1 euro is redelijk en vooral omdat deze stijging wordt ingezet voor verbetering van de solvabiliteit van Omrin.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Het geeft inzicht in de mate waarin Omrin in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Dat is belangrijk voor de continuïteit van Omrin.

Rekening				Begroting	
2015	2016	2017	2018	2019	2020
19,0%	19,8%	23,3%	24,9%	25,3%	27,9%

Tabel 3. Solvabiliteitsontwikkeling Omrin.

Vanaf 2015 stijgt de solvabiliteit van Omrin. In het algemeen geldt dat de solvabiliteit goed is als zij ligt tussen de 25% en 40%. De verwachting is dat de solvabiliteit bij de rekening 2019 op basis van de begroting 2019 boven de 25% komt. Dat is een gezonde solvabiliteit. Het beleid van Omrin is dat indien de solvabiliteit boven de 25% is en onder de 30% is, de helft van de winst aan de aandeelhouders wordt uitgekeerd. Indien de solvabiliteit boven de 30% komt zal de totale winst aan de aandeelhouders worden uitgekeerd.

Toekomstige ontwikkeling

Gemeenten streven naar vermindering van te verbranden restafval afkomstig van huishoudens. De VANG-doelen 100 kg per inwoner in 2020 en 30 kg per inwoner in 2025 worden door de meeste gemeenten in Nederland niet gehaald, maar er is onmiskenbaar sprake van vermindering van te verbranden restafval. Daardoor zou de vollast van de REC en het bedrijfseconomisch rendement en daarmee van Omrin als geheel, onder druk kunnen komen te staan de komende 10 jaar.

De REC van Omrin is met een capaciteit van 280 Kton per jaar de kleinste van Nederland. De installatie kent, zoals eerder aangegeven, relatief een hoog energierendement. Een eventuele overcapaciteit van de REC vanwege het teruglopen van aanbod van huishoudelijk restafval zal door de beperkte omvang van de installatie niet snel aan de orde zijn. Omrin staat open voor nieuwe aanbieders van afval en bij een terugloop van de bestaande leveranties van restafval kan die terugloop naar verwachting snel worden aangevuld. De installatie is technisch, uit oogpunt van duurzame energie en vanwege de capaciteit een toekomstbestendige installatie.

Omrin is zich de afgelopen jaren meer gaan richten op verwerking van huishoudelijk afval. Daardoor is het bedrijf minder afhankelijk geworden van het meer conjunctuurgevoelige bedrijfsafval. Omrin is er in geslaagd om naast huishoudelijk afval uit de noordelijke provincies restafvalstromen te verwerven uit de provincies Zuid-Holland en Gelderland. Met toetreding van de ARCG-gemeenten wordt het aanbod van te verbranden restafval verder vergroot. Er is vooralsnog sprake van vollast. In combinatie met de omvang van de REC, de verbreding van de verwerkingscapaciteit door optimalisatie van de nascheidingscapaciteit (kwantitatief en kwalitatief) en andere activiteiten in de afvalstof-grondstofketen, genereert Omrin voorts meer inkomstenbronnen dan alleen uit afvalverbranding met energietegengaan.

 Gelet op de installatie van de REC en gelet op de activiteiten van Omrin mag worden verwacht dat Omrin er in de komende jaren in zal blijven slagen om een stabiel bedrijfsrendement te realiseren.

11. Voorwaarden en kosten toetreding en uittreding

ARCG kan toetreden als aandeelhouder van letteraandelen B als de Algemene vergadering van Aandeelhouders besluit tot uitgifte van de aandelen onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen en na verkregen goedkeuring van de houders van de betreffende soorten aandelen.

Aandelen

ARCG-gemeenten kunnen mede-eigenaar worden door verwerving van letteraandelen B met een nominale waarde van € 450,- per aandeel plus de waarde van de sinds 2016 opgebouwde reserves. Bij aanschaf van aandelen per 1-1-2022 wordt de waarde door Omrin (dat wil zeggen Afvalsturing Friesland N.V.) geschat op € 450 plus de sinds 2016 opgebouwde reserve per aandeel per 1-1-2019 plus de reserves die in 2019, 2020 en 2021 worden opgebouwd. Die worden geschat op € 500 per jaar. De totale prijs van het aandeel op 1-1-2022 zou dan zijn € 3.888.

In het voorstel van Omrin wordt na overleg met de ARCG-projectgroep uitgegaan van de individuele ARCG-gemeenten als aandeelhouders. Daarbij verwerft de gemeente Groningen 360 aandelen en de gemeenten Het Hogeland en Westerkwartier elk 50 aandelen. De totaalbedragen voor de aandelenpakketten zouden bij een prijs per aandeel van € 3.888 respectievelijk € 1.399.680 en € 194.400 zijn.

In de bespreking van conceptvoorstellen is door ARCG-medewerkers in de projectgroep aangegeven dat de bedragen hoog zijn. Omrin heeft twee mogelijkheden geboden om ARCG hierin tegemoet te komen.

Ten eerste aandelen verwerven tegen nominale waarde en lenen van de waarde op basis van de opgebouwde reserve. De ARCG-gemeenten lenen dan het bedrag van de per 1-1-2022 opgebouwde reserve van Afvalsturing Friesland N.V. De lening wordt vervolgens in de jaren vanaf de toetreding afbetaald vanuit het aan de gemeenten uit te keren dividend. Dat betekent concreet dat de ARCG-gemeenten over een aantal jaren afzien van het ontvangen van dividend. Berekend is dat dit om circa 7 à 8 jaar gaat, gelet op het dividend van de afgelopen jaren. Dat betekent dat de lening rond 2028 kan zijn afgelost. De lengte van de aflossingsperiode is afhankelijk van de omvang van het jaarlijkse dividend. De gemeenten betalen in deze optie de nominale waarde van het aandeel: € 450; dat betekent inleg van € 162.000 voor Groningen en € 22.500 voor Het Hogeland en Westerkwartier.

Ten tweede biedt Omrin de mogelijkheid dat indien de ARCG-gemeenten in 2020 besluiten tot aandeelhouderschap in Afvalsturing Friesland, zij tegen lagere bedragen de aandelen kunnen verwerven. De totale kosten van de aandelenpakketten zijn in dat geval € 1.094.000 voor de gemeente Groningen en € 151.950 voor de gemeente Het Hogeland en voor de gemeente Westerkwartier. Na besluit in 2020 tot toetreding tot Omrin zal aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) van Afvalsturing Friesland N.V. worden voorgelegd dat de ARCG-gemeenten per 1-1-2022 aandeelhouder worden.

Het is aan de gemeenten om een beoordeling van deze bedragen te geven. Op grond van informatie over inbesteding bij andere overheidsbedrijven die afval verwerken kan gesteld worden dat de prijs die ARCG-gemeenten moeten betalen bij de tweede optie niet hoog is. Er zijn bedrijven met lagere kosten voor aandelen maar die vragen gemeentegaranties voor financiële leningen ter waarde van

enkele tientallen miljoenen (bijvoorbeeld HVC). Er zijn voorts bedrijven met hogere aandeelwaarden (bijvoorbeeld Twence) of die geen dividend uitkeren (bijvoorbeeld ARN).

Ons advies is om te kiezen voor de tweede optie. De ARCG-gemeenten komen daarmee in een gelijkwaardige positie als de andere aandeelhouders B en delen vanaf het moment dat zij afval leveren mee in de dividend-uitkering. Dat is bevorderlijk voor de informele positie van de medewerkers van de ARCG-gemeenten in ambtelijke overleggen rond Omrin.

Risico

De waarde die de gemeenten voor de aandelen betalen is ook het maximale bedrag waarvoor zij risico lopen bij eventueel bedrijfseconomische achteruitgang van Omrin of in het uiterste geval faillissement. Indien wordt gekozen voor de eerste optie waarbij de gemeenten de waarde boven de nominale waarde lenen van Afvalsturing Friesland N.V., zal bij een onverhoopt faillissement vóórdat de lening is afbetaald (naar verwachting rond 2028) er naast het verlies van het oorspronkelijk ingelegde kapitaal een restschuld van ARCG aan Afvalsturing Friesland N.V. bestaan. Dat is niet het geval bij de tweede optie, maar in dat geval is het verlies aan ingelegd kapitaal hoger.

In paragraaf 10 wezen wij er reeds op dat Omrin zich vooral op huishoudelijk afval richt. Huishoudelijk afval blijkt over de jaren heen een stabiele stroom te zijn. Weliswaar wordt gestreefd naar vermindering van te verbranden restafval, maar door diversificatie van activiteiten: nascheiding, mogelijk in de toekomst vergisting en compostering en andere activiteiten in de afvalstof-grondstofketen wordt het risico gespreid. Het aandeel bedrijfsafval is bij Omrin de afgelopen vijf jaar afgenomen van 17 % naar 13 %. Omrin maakt zich daardoor minder afhankelijk van bedrijfsafval dat veel sterkere fluctuaties in hoeveelheden kent dan huishoudelijk afval. Dit is tijdens de financiële crisis van het afgelopen decennium gebleken en is ook recent in de coronacrisis gebleken. Ook importeert Omrin geen afval. Het bedrijf heeft daardoor geen gevolgen van afnemende importen onder invloed van de importheffing op brandbaar afval van de rijksoverheid.

 Met de komst van afvalstromen van de ARCG gemeenten is er bij Omrin sprake van vollast in de komende jaren. Hierbij past de kleur groen.

Uittreding

Omrin heeft recent de regels voor uittreding aangepast. Er is een uittredingstermijn van 5 jaar en verplichte verkoop van de aandelen aan medeaandeelhouders. De termijn voor uittreding is niet ongebruikelijk en past ook in analogie bij een uitspraak van de Raad van State uit 2001. Daarin heeft de Raad van State overwogen dat bij het bepalen van mogelijke toekomstige schade (in de praktijk frictie- en desintegratiekosten met betrekking tot personeel, materieel en overhead) vanwege uittreding het hanteren van een overbruggingsperiode van 5 jaren, te rekenen vanaf de datum van uittreding (of in het geval van Omrin de aankondiging van uittreding), voor de hand ligt. Daarbij is in aanmerking genomen dat van de latende organisatie mag worden verwacht dat zij zich binnen die periode kan aanpassen aan de ten gevolge van de uittreding gewijzigde omstandigheden (ABRvS van 12 december 2001, LJN: AD7959).

 De uittredingsregels van Omrin passen bij hetgeen in het maatschappelijk en juridisch verkeer redelijk wordt gevonden en gebruikelijk is.

Aandeelwaarde en uittreding

Bij uittreding dient de uittredende partij haar aandelen aan te bieden aan de medeaandeelhouders. Indien bij die medeaandeelhouders geen belangstelling bestaat voor de aankoop van de aandelen en ook het bedrijf de aandelen niet aankoopt, kan worden besloten dat de aandelen aan derden worden verkocht. Alsdan bestaat het risico dat de aandelen niet worden verkocht en ontstaat de situatie dat de uittredende gemeente geen afval levert maar wel aandeelhouder is. Op dit moment is dat binnen

Omrin het geval met de gemeente Smallingerland. Het risico is niet denkbeeldig, omdat Omrin een koppeling legt tussen aandeelhouderschap en levering van afval. Dat zou betekenen dat aandelen alleen kunnen worden verkocht aan een partij die afval wil gaan leveren. Mogelijk dat in besluitvorming in de AvA rond een uittreding daarop een uitzondering kan worden gemaakt. Als aandeelhouder behoudt een uittredende gemeente haar rechten.

In het geval de gemeenten voor de waarde van de aandelen financiële middelen hebben geleend van de Afvalsturing Friesland N.V., bestaat de mogelijkheid dat bij uittreding nog sprake is van een restschuld bij de N.V.

Vergelijking met aanbesteding op de markt

Bij aanbesteding is voor de ARCG-gemeenten geen sprake van kosten voor de verwerving van aandelen. Los van de tarieven die partijen rekenen, zijn de gemeenten bij aanbesteding op korte termijn goedkoper uit. Daar staat tegenover dat er geen perspectief is op het genereren van inkomsten via dividenduitkeringen.

12. Samenvattend overzicht

Onderstaande tabel laat zien dat voor inbesteding geen seinen op rood staan. Ook het oranje en de lichtgroene seinen staan inbesteding niet in de weg. De vraagstukken die bij de betreffende onderwerpen spelen kunnen in de komende jaren als de ARCG-gemeenten mede-eigenaar en opdrachtgever zijn, verder worden ontwikkeld.

	Onderwerpen	Beoordeling
2.	Bedrijfsprofiel	
3.	Dienstverlening	
4.	Duurzaamheid en milieuprestaties	
5.	Transport	
6.	Tarieven en kosten	
7.	Risico's en calamiteiten	
8.	Transparantie en rapportages	
9.	Afvalbe- en verwerking en werkgelegenheid in de regio	
10.	Financiële resultaten	
11.	Voorwaarden en kosten toetreding en uittreding	

Het bedrijfsprofiel kleurt oranje. Dat wordt groen wanneer de gft-verwerkingsinstallatie op het ARCG-terrein wordt gerealiseerd en als er vanuit ARCG in elk geval op ambtelijk niveau actief wordt samengewerkt van Omrin en Omrin-gemeenten.

Milieuprestaties kleuren lichtgroen. Er zal blijvend aandacht moeten zijn voor de milieubelasting van de omgeving van de installaties (CO₂, geur, geluid). Daar waar mogelijk kan worden geoptimaliseerd. Het bedrijf werkt eraan en is transparant over zijn milieuprestaties.

Transport kleurt lichtgroen. In dat verband kan verder worden gewerkt aan inrichting van het transport en de milieuprestaties van de transportmiddelen. In het kader van opdrachtgeverschap kunnen daarover nadere afspraken worden gemaakt.

Prioritering

De genoemde tien onderwerpen uit de tabel verhouden zich tot elkaar. We hebben ze ingedeeld naar prioriteit.

Prioriteit I	Duurzaamheid en milieuprestaties – mede in aansluiting op het afval en grondstoffenbeleid van de gemeenten Tarieven en kosten Voorwaarden en kosten toetreding en uittreding
Prioriteit II	Afvalbe- en verwerkingsactiviteiten in de regio en daaraan gekoppelde werkgelegenheid Risico's en calamiteiten Transport
Prioriteit III	Transparantie en rapportages Dienstverlening

De onderwerpen met de hoogste prioriteit scoren alle groen in de tabel: Omrin presteert op die onderwerpen conform de wensen van de ARCG, met als aandachtspunt voor de komende jaren de milieuvraagstukken rond de installaties (emissies, geur, geluid, hinder).

13. ADVIES

- Op grond van de vorige paragrafen en de samenvattende tabel in paragraaf 12 adviseert KplusV de ARCG-gemeenten om over te gaan tot investering van de verwerking van huishoudelijk restafval, Gft en grof huishoudelijk restafval bij Omrin. Geadviseerd wordt om in te stemmen met het samenwerkingsvoorstel van Omrin van 15 juni 2020.

Ter toelichting:

Investering biedt de gemeente meer zekerheid over tarieven en de mate waarin kan worden voldaan aan de wensen en eisen van de gemeenten op het vlak van afval en grondstoffenbeleid en milieudoelen, dan wanneer de verwerking van de afvalstromen wordt aanbesteed op de markt. In vergelijking met andere (markt) partijen scoort Omrin goed op de verschillende wensen en eisen van de gemeenten. Ook is er sprake van een verbetering ten opzichte van de situatie onder het huidige contract, zowel op het vlak van prijs als op het vlak van de wensen en eisen. De investering biedt tevens een reëel perspectief op realisatie van vergisting en compostering en de productie van biogas op het grondgebied van de ARCG-gemeenten.

- Geadviseerd wordt om in 2020 te beslissen tot toetreding als aandeelhouder van Afvalsturing Friesland N.V. en gebruik te maken van de optie om aandelen te verwerven conform de mogelijkheid die Omrin de gemeenten biedt: aandelenpakket voor de gemeente Groningen van 360 aandelen ter waarde van in totaal € 1.094.00 en 50 aandelen voor de gemeente Het Hogeland en 50 aandelen voor de gemeente Westerkwartier ter waarde van in totaal € 151.950 voor elk van deze twee gemeenten. De toetreding vindt plaats per 1-1-2022 en vanaf die datum starten de ARCG-gemeenten ook met de levering van huishoudelijk restafval, Gft en grof huishoudelijk restafval aan Omrin.

3. Om de meerwaarde van inbesteding bij Omrin voor de ARCG-gemeenten verder te vergroten adviseert KplusV:
 - nauw betrokken te blijven bij het verdiepende onderzoek naar de realisatie van een installatie voor vergisting en compostering aan de Duinkerkenstraat te Groningen;
 - met Omrin en andere gemeenten die deelnemen in Omrin te werken aan versterking van contacten met Noord-Nederlandse organisaties die actief zijn op het vlak van het realiseren van een circulaire economie en duurzame ontwikkeling: overheden, kennisinstellingen, onderwijsinstellingen, bedrijfsleven;
 - als mede-eigenaar van Omrin het bestuur van Omrin te stimuleren om de milieuprestaties van de installaties te verbeteren en goed met burgers, maatschappelijke organisaties en overheden te communiceren over de wijze waarop vraagstukken van emissies van schadelijke stoffen, geur, geluid en hinder worden aangepakt de komende jaren;
 - vast te leggen dat milieu-efficiency in transport wordt bevorderd doordat Omrin aansluit bij actuele innovaties op het vlak van schone voertuigen en werkt aan efficiency in transportbewegingen van voertuigen die afvalstromen vervoeren.
4. Voorts adviseert KplusV om na oplevering van het ARCG-terrein door de huidige gebruiker Attero in 2024 naast een installatie voor vergisting, compostering en productie van biogas te onderzoeken welke andere activiteiten in het kader van het streven naar circulaire economie op het terrein kunnen plaatsvinden: op- en overslag en bewerking van andere afvalstromen dan restafval en Gft.

25 juni 2020